

Thema	Ontwerpkeuzes
Nummer	2.01

ONTWERPKEUZES EN AMBITIENIVEAU

INHOUD

Het belang van keuzes te maken en het ambitieniveau te bepalen.....	2
Selectie van de criteria	2
Ambitie bepalen.....	2
Trias Energetica	3
EPB-eisen.....	3
Materiaalkeuze	4
Circulair bouwen.....	4
Bronnen	4

Het belang van keuzes te maken en het ambitieniveau te bepalen

Een project start altijd met een idee. Hoe concreter je je wensen op voorhand uitwerkt, hoe eenvoudiger het wordt ze te realiseren. Je hebt immers voor jezelf eerst enkele criteria opgelegd waaraan je al je keuzes kan toetsen.

- Maak een programma van eisen op waarin je bepaalt aan welke voorwaarden en kwaliteiten je woning moet voldoen op vlak van ruimtes, oppervlaktes, budget ... Dit is ook het moment om de duurzaamheidsdoelstellingen van je woning vast te leggen. Zelfs indien je project nog niet concreet is, helpt het nu al na te denken welke thema's voor jou van belang zijn en welke ambities je hebt om ze uiteindelijk uit te voeren. Indien nodig kan je je ambities later nog altijd bijstellen, maar het geeft je alvast een eerste basis om op zoek te gaan naar concrete oplossingen en zo een duurzame en energiezuinige woning te realiseren.
- Probeer op regelmatige basis af te toetsen of de gemaakte keuzes niet haaks komen te staan op je vooropgestelde ambities.
- Bespreek je ambities in elk geval met alle bouwpartners (architect, EPB-verslaggever, ventilatieverslaggever, aannemer) en overleg continu, in elke fase (verkenning - ontwerp - aanbesteding - uitvoering) de gevolgen van gewijzigde keuzes met hen zodat je op de hoogte bent indien bepaalde doelstellingen niet gehaald kunnen worden (budget, uitvoering, energieprestaties).

Selectie van de criteria

Duurzaam bouwen betekent dat je aandacht hebt voor zowel de mens, het milieu als de economie. Samengevat komt het neer op het reduceren van energie- en waterverbruik, het kiezen van duurzame bouwmaterialen, het creëren van een gezond binnenklimaat enz.

Vooraleer je start met bouwen, kies je enkele belangrijke en haalbare thema's waarop je wil focussen. Voor een grondige renovatie of een nieuwbouw zullen veel meer criteria van toepassing zijn dan voor een kleine herinrichting.

Het ene thema staat niet los van het andere. Je kan ze niet onafhankelijk van elkaar bekijken. Een positieve maatregel voor het ene thema kan het andere negatief beïnvloeden. Zo kan het voorzien van veel grote ramen enerzijds het visueel comfort verhogen en ervoor zorgen dat je veel daglicht binnenkrijgt, anderzijds kan het in de zomer leiden tot oververhitting in de woning. Bekijk dus bij elke maatregel die je neemt zowel de positieve als de negatieve gevolgen.

Ambitie bepalen

Duurzaam bouwen op basis van de gekozen criteria kan volgens verschillende ambitieniveaus. De keuze van een ambitieniveau heeft steeds een invloed op budget, ontwerp, uitvoering maar ook op de impact op mens en milieu.

Hoe vroeger je het ambitieniveau bepaalt, des te beter je kan inschatten welke gevolgen dit zal hebben en hoe beter je de uitvoering kan afstemmen op je ideeën.

Je kan een globaal ambitieniveau nastreven, maar vaak blijft dit te vaag. Leg je bepaalde criteria vast die voor jou van belang zijn, dan wordt de keuzevrijheid beperkter en kan je de uitvoering van je woning en je ideeën rond duurzaamheid meer op maat uitwerken.

Besef dat maar weinig aspecten van duurzaam (ver)bouwen wettelijk geregeld zijn en dat het veel meer inhoudt dan de normen. Hieronder vind je enkele belangrijke principes.

Trias Energetica

Een eerste principe dat je steeds kan toepassen wanneer je keuzes moet maken, is dat van de “trias energetica”. Dit is de volgende driestappenstrategie om tot een energiezuinig gebouw te komen:

1. Beperk de energievraag voor verwarming, koeling, verlichting en sanitair warm water. Enkele strategieën hiervoor zijn: kleiner en compacter wonen, een goede isolatie om transmissieverliezen te beperken, een goede oriëntatie om maximaal van daglicht en passieve zonnwinsten te genieten, een goede balansventilatie met warmteterugwinning, een passieve nachtkoeling, thermische massa creëren als thermische buffer om oververhitting te beperken enz.
2. Maak maximaal gebruik van hernieuwbare energie zoals zonne-energie, windenergie, warmtekracht, waterkracht, biomassa, enz.
3. Zijn groene bronnen onvoldoende voorradig, dan dienen de eindige (fossiele) bronnen zo verstandig en zuinig mogelijk te worden ingezet. Dit kan bijvoorbeeld door een slimme sturing van je verwarmingssysteem, waardoor je toch maximaal van zonne-energie gebruik maakt.

EPB-eisen

Bij het uitvoeren van bepaalde bouwingrepen in Vlaanderen moet je aan energienormen voldoen. Die normen worden de EPB (Energieprestatie en Binnenklimaat) genoemd.

De wettelijke eisen evenals de ambities die we vanuit de Provinciale Steunpunten Duurzaam Wonen en Bouwen nastreven vind je in volgende fiche:

['Energieprestaties en installatie-eisen - wettelijke eisen en ambities'](#)

Ook als je wettelijk niet aan deze EPB-eisen moet voldoen, is het aangewezen minimum deze richtlijnen te volgen met het oog op een duurzame toekomstgerichte renovatie. Enkele aspecten uit de EPB-wetgeving zijn:

- Het E-peil: een score die aangeeft hoe energiezuinig een gebouw is. Hoe lager het E-peil, hoe energiezuiniger het gebouw is.
- Het 'S-Peil' of 'schilpeil' drukt de energie-efficiëntie van de gebouwschil uit. Hoe minder energie nodig is om de temperatuur van de wooneenheid op peil te houden en hoe efficiënter de vorm is, hoe lager en hoe beter het S-peil.

- De U-waarde of warmtedoorgangscoefficiënt geeft aan hoezeer een volledige scheidingsconstructie, zoals een wand of een dak, geïsoleerd is. Laat de wand veel warmte door, dan ligt de U-waarde hoog. Is de wand thermisch goed geïsoleerd, dan heeft die een lage U-waarde.
- De R-waarde drukt de warmteweerstand van een (isolatie-)materiaallaag uit. Het geeft dus aan hoe goed het materiaal de warmte tegenhoudt. Hoe hoger de R-waarde, hoe meer warmte het materiaal tegenhoudt en hoe beter het dus isoleert. De R-waarde speelt een belangrijke rol bij het aanvragen van subsidies.
- EPC: Het energieprestatiecertificaat werd enkele jaren geleden in het leven geroepen om kopers en huurders een beter idee te geven over het energieverbruik van een woning. De energetische prestatie van een gebouw wordt daarbij uitgedrukt in een kerngetal, de zogenaamde EPC-waarde.

Het E-peil en S-peil kan je moeilijker toepassen bij een kleine ingreep, maar de U-waarde en R-waarde kan je voor een element van je woning toepassen (bijvoorbeeld een muur). Bekijk dus zeker de minimale waarden en streefwaarden in boven vermelde fiche.

Materiaalkeuze

Duurzaam bouwen beperkt zich niet tot energiezuinig bouwen. Ook de [materiaalkeuze](#) heeft een enorme impact op het milieu en onze gezondheid.

Naast de “trias energetica” bestaat dan ook de “trias materialis”, waarbij eveneens besparing bovenaan de prioriteitenlijst staat, gevolgd door het kiezen voor [hernieuwbare materialen](#) en [herbruikbare materialen](#). Hoewel hier nog geen verplichtingen rond zijn, is het een belangrijk item om op te nemen in je lijstje van criteria en je ambities vast te leggen. [Milieulabels](#) of classificatiesystemen (NIBE-klassen) kunnen je verder helpen om criteria op te stellen.

Circulair bouwen

[Circulair bouwen](#) is een basis aspect in duurzaamheid. Door in te zetten op veranderingsgericht bouwen, demonteerbaarheid en hergebruik, ... kan je namelijk het materiaalgebruik nu en in de toekomst sterk reduceren. Ook hierrond zijn nog geen verplichtingen hoewel circulariteit de methode bij uitstek is om te vermijden dat grondstoffen uitgeput raken. Neem dit zeker op in je criteria en bekijk de mogelijkheden voor je woning om te bepalen hoe ver je hierin kan gaan. Kiezen voor een geschikte [bouwmethode](#) kan hierin een belangrijke stap zijn, net zoals een grondige studie van de bestaande situatie van je woon(plek).

Bronnen

- [Energiesparen - Bouwen en verbouwen](#)
- [GRO, Vlaamse duurzaamheidsmeter](#)